

**Proposta per a la inclusió del títol universitari de
Llicenciat/ada en Criminologia
a l'annex 4 de la Resolució EDU/2273/2006,
de 27 de juny**

**Regulador de les convocatòries de concurs públic per formar part de la
borsa de treball per prestar serveis amb caràcter temporal com a
personal interí docent en centres públics no universitaris dependents del
Departament d'Educació**

Elaborat per:	Associació Catalana de Criminòlegs
Data:	17 d'octubre de 2007

ÍNDIX DE CONTINGUTS

1. Introducció.....	3
2. Els estudis de Llicenciat/ada en Criminologia.....	5
3. Àrees i matèries curriculars.....	10
4. Annexes.....	11

1. Introducció

La present proposta pretén normalitzar la situació dels/de les Llicenciats/ades en Criminologia en allò relatiu a l'accés a la borsa de treball de personal docent no universitari dependent del Departament d'Educació.

Des d'un punt de vista formal fonamentem la nostra proposta en el fet que la titulació de Llicenciat/ada en Criminologia és una titulació oficial establerta pel Reial Decret 858/2003, de 4 de juliol (Veg. Annex I) que es concep, segons consta a aquest precepte, com una formació científica de caràcter interdisciplinari.

La Criminologia, com a disciplina científica de caràcter empíric, posseïdora d'una llarga tradició consolidada en el decurs dels segles XIX i XX, basada en la utilització de mètodes i instruments reglamentats per a la recollida sistemàtica d'informació i la validació de les hipòtesis i teories, es situa en el mateix plànol que altres ciències com la psicologia, la sociologia, l'antropologia o fins i tot l'economia.

No obstant la seva recent regulació acadèmica en el nivell de Llicenciatura la situa encara en la necessitat de normalització en diversos àmbits, és aquest el cas que ens ocupa ja que la normativa del Departament d'Educació (Resolucions EDU/2273/2006 i EDU 1769/2007) no contempla aquests estudis en la relació de titulacions oficials que s'inclouen.

Tot i l'amplia tradició científica de la Criminologia i no obstant haver-se institucionalitzat a Catalunya durant la dècada dels anys 50, amb la creació a la Universitat de Barcelona, el 21 de gener de 1955 de la Escola de Criminologia i més tard d'una titulació de caràcter propi de la mateixa universitat, és aquesta encara una ciència sovint desconeguda i erròniament valorada.

La UNESCO defineix la Criminologia com un camp multidisciplinari i interdisciplinari de coneixements. Una definició àmpliament acceptada i utilitzada per aquest estament internacional és que la Criminologia és l'estudi de la delinqüència, les seves causes i conseqüències, així com de les formes i institucions i polítiques de prevenció i control. Per tant, es tracta d'una disciplina que es defineix pel seu objecte d'estudi i àmbit científic i cal doncs precisar quin és l'espai científic que ocupa: en l'actualitat hi ha un ampli consens a considerar que la Criminologia té un espai científic delimitat per la intersecció entre els comportaments delictius i les reaccions socials davant d'aquests comportaments, aquest espai científic inclou nombrosos i molt diversos elements i actors socials, així com la utilització de tots aquells àmbits de coneixement que puguin resultar útils per a l'aprehensió d'una realitat social tant complexa com és la del fenomen delictiu. D'aquesta manera el criminòleg, tal i com succeeix amb la formació de psicòlegs, juristes, assistents socials, educadors o pedagogs i la resta de professionals que tradicionalment

treballen a l'entorn de la delinqüència i el comportament desviat, es dota dels coneixements legals, psicològics i sociològics, així com científics de molts altres ordres necessaris per a la seva professió, però enfocats de forma directa vers la comprensió, anàlisi i actuació tant en la persona dels delinqüents com del mateix fenomen de la delinqüència, per tant aquests professionals es troben en condicions de poder aportar una visió de conjunt, omnicomprendiva i flexible de forma tal que el criminòleg pot aportar coneixement científic al fet criminal, així com mitjans instrumentals per al seu tractament, avaluació i pronòstic.

Els plans d'estudis acadèmics conduents a l'obtenció del títol universitari de Llicenciat/ada en Criminologia que actualment imparteixen les universitats catalanes inclouen, tal i com es veurà en l'apartat següent, un *corpus* d'assignatures obligatòries que reflecteixen els aspectes més importants d'aquest ensenyament i entre els que cal destacar els següents: Criminologia general, Criminologia i Psicologia de la delinqüència, Sociologia del Dret, Prevenció i tractament de la delinqüència, Victimologia, Política criminal, Medicial legal i ciències forenses, Mètodes d'investigació en ciències socials, Dret penal, Dret processal, Psicologia criminal, etc.

2. Els estudis de Llicenciat/ada en Criminologia

El títol de Llicenciat/ada en Criminologia va ser creat mitjançant *Reial Decret 858/2003, pel qual s'estableix el títol universitari oficial de Llicenciat en Criminologia* (Veg. Annex I) i actualment tres universitats públiques catalanes (Universitat de Barcelona, Universitat Autònoma de Barcelona i Universitat de Girona) i una de caràcter privat (Universitat Internacional de Catalunya) imparteixen aquesta titulació a Catalunya, havent completat ja els seus estudis les primeres promocions de llicenciats a totes elles.

El Reial decret 858/2003 de 4 de juliol estableix la creació del títol oficial de Llicenciat/ada en Criminologia, configurat com a ensenyament universitari de segon cicle, segons el qual podrà accedir-hi qui:

- Estigui en possessió d'un títol de diplomant en teràpia ocupacional, en educació social, en gestió i administració pública, en treball social o en relacions laborals
- Hagi superat el primer cicle de la llicenciatura en filosofia, medicina, dret, psicologia, pedagogia, sociologia, ciències polítiques i de l'administració o periodisme
- També podrà accedir a aquests estudis qui es trobi en possessió d'un títol universitari de caràcter oficial o hagi superat un primer cicle d'estudis universitaris oficials, sempre que hagi obtingut un títol de criminologia expedit per una universitat, amb una càrrega lectiva no inferior a 50 crèdits, o que el seu pla d'estudis hagi tingut una durada no inferior a un curs acadèmic i que integri, com a mínim, 6 assignatures de caràcter anual.
Aquesta modalitat d'accés és a l'abast, únicament, d'aquelles persones que haguessin començat els estudis en criminologia amb anterioritat a la publicació del Reial decret 858/2003, de 4 de juliol.
- Per últim, podrà accedir qui es trobi en possessió d'un títol de criminologia que hagi estat declarat equivalent pel Ministeri d'Educació, Cultura i Esport al títol de diplomant universitari, als efectes d'accés a la llicenciatura en criminologia.

El pla d'estudis de la Llicenciatura en Criminologia consta de dos cursos acadèmics (120 crèdits). Al llarg d'aquests dos cursos, l'estudiant ha de cursar tot un seguit de crèdits corresponents a assignatures troncales (84 crèdits) i altres corresponents a assignatures optatives (24 crèdits) i de lliure configuració (12 crèdits).

Ja hem fet esment a que les assignatures obligatòries configuren els aspectes més importants de l'ensenyament. El Reial Decret 858/2003 fa una relació d'aquestes matèries troncales (Annex I) i a més a més incorpora l'obligació, donada la condició de titulació de segon d'aquesta llicenciatura i al seu caràcter multidisciplinar, de

cursar 9 crèdits de Dret Públic (Constitucional o Administratiu), 9 crèdits en Introducció a la Sociologia i 9 crèdits en Introducció a la Psicologia.

A continuació reproduïm el quadre corresponent a la descripció de les assignatures troncales de la titulació tal i com ho estableix el Reial Decret 858/2003:

MATÈRIES TRONCALS					
DENOMINACIÓ	Crèdits anuals			Breu descripció del contingut	ÀREES
	Teòrics	Pràctics	Totals		
Criminologia	9	3	12	Teories de la criminalitat. Criminologia diferencial. Criminologia especial. Delinqüència violenta. Delinqüència patrimonial. Drogues i delinqüència. El control de la delinqüència. Delinqüència juvenil. Especial referència a les noves formes de criminalitat.	<ul style="list-style-type: none"> • Dret Penal • Psicologia Social • Sociologia • Personalitat, avaluació i tractament psicològic
Prevenió i tractament de la delinqüència	2.5	2	4.5	Models de prevenció. Planificació, gestió i avaluació dels programes de prevenció de la delinqüència. Tractament i intervenció amb delinqüents.	<ul style="list-style-type: none"> • Dret Penal • Psicologia Social • Sociologia • Personalitat, avaluació i tractament psicològic • Psicologia evolutiva i de l'educació
Victimologia	2.5	2	4.5	Teories de victimització. Tipus de víctimes i delictes. Relació víctima i sistema de Justícia. Serveis d'ajuda a les víctimes. Efectes del delicte en les víctimes. Sistemes de reparació a les víctimes.	<ul style="list-style-type: none"> • Dret Penal • Psicologia Social • Sociologia • Personalitat, avaluació i tractament psicològic
Política Criminal	4	2	6	Anàlisi crític del control social formal i informal. Els sistemes de seguretat públics i privats. L'elaboració legislativa. Justificació dels continguts de protecció de protecció de l'actual Dret Penal. Política criminal i sistema de Dret Penal. Avaluació del sistema de responsabilitat penal. L'administració de Justícia. Alternatives a l'actual sistema de sancions.	<ul style="list-style-type: none"> • Dret Penal • Psicologia Social • Sociologia • Ciència Política i de l'Administració • Dret administratiu
Medicina Legal i Ciències Forenses	4	2	6	Medicina legal i Psiquiatria forense. L'informe psicològic forense. Criminalística.	<ul style="list-style-type: none"> • Psiquiatria • Toxicologia • Medicina legal i forense • Personalitat, avaluació i tractament psicològic
Mètodes d'investigació en Ciències Socials	2.5	2	4.5	Introducció a la investigació científica.	<ul style="list-style-type: none"> • Metodologia de les Ciències del comportament • Sociologia
Tècniques d'investigació quantitativa i qualitativa en Criminologia	2.5	2	4.5	Les dades en Criminologia. Anàlisi de dades.	<ul style="list-style-type: none"> • Estadística i investigació operativa • Metodologia de les Ciències del comportament • Sociologia • Psicologia social
Dret Penal	12	2	14	Introducció general al Dret. Teoria de fonts en Dret Penal. Teoria jurídica del delicte. Els delictes en particular. Penologia i Dret Penitenciari. Sistema de penes. L'execució de penes privatives de llibertat.	<ul style="list-style-type: none"> • Dret Penal
Dret Processal Penal	6	3	9	Teoria del procés. El procés penal.	<ul style="list-style-type: none"> • Dret Processal
Psicologia criminal	4	2	6	Presa de decisions individual (delinqüent, policia, jutge) i col·lectiva (tribunal i jurat). Psicologia del testimoni. Avaluació psicologia.	<ul style="list-style-type: none"> • Psicologia Bàsica • Psicologia Social • Psicologia evolutiva i de l'Educació • Personalitat, avaluació i tractaments psicològics
Sociologia del Dret	4	2	6	Anàlisi sociològic del Dret. Les institucions de control social. Sociologia dels operadors jurídics.	<ul style="list-style-type: none"> • Sociologia

Cal destacar no només la riquesa i varietat d'àrees de coneixement que configuren les diverses assignatures i molt especialment el pes destacat que les relacionades

amb la Psicologia i la Sociologia tenen en aquest programa, especial referència mereix l'àrea de coneixement *Psicologia evolutiva i de l'Educació*.

El currículum acadèmic de la titulació es completa amb 24 crèdits d'assignatures optatives i 12 crèdits d'assignatures de lliure elecció que cada universitat configura segons la seva oferta.

A aquests efectes incorporem a l'Annex II els plans d'estudis de les quatre universitats catalanes que imparteixen aquests estudis. D'aquests plans d'estudi cal destacar les següents assignatures optatives per tenir, segons el nostre parer, una relació directa amb l'àmbit escolar:

- La **Universitat de Barcelona** incorpora dintre del seu catàleg les assignatures:

Assignatura	Crèdits	Àrees vinculades
L'agressivitat a l'escola, família i societat	6	• Sociologia
Psicologia del maltractament infantil i l'abús sexual	6	• Personalitat, avaluació i tractament psicològic • Psicologia Social
Seguretat vial	6	• Dret Penal

- La **Universitat Autònoma de Barcelona** incorpora al seu pla d'estudis les assignatures:

Assignatura	Crèdits	Àrees vinculades
Infància i família en dificultat social	6	• Psicologia evolutiva i de l'educació
Tècniques de resolució de conflictes	4.5	• Filosofia del Dret • Psicologia Social

- La **Universitat de Girona** incorpora al seu pla d'estudis les assignatures:

Assignatura	Crèdits	Àrees vinculades
Joves i sistema penal	4.5	• Dret Penal • Psicologia Social • Psicologia evolutiva i de l'educació • Sociologia • Didàctica i organització escolar
Mecanismes pacífics de resolució de conflictes: negociació i mediació	4.5	• Filosofia del Dret • Psicologia Social • Personalitat, avaluació i tractament psicològic
Serveis educatius i Justícia	4.5	• Didàctica i organització escolar • Teoria i Història de l'Educació • Mètodes d'investigació i diagnòstic en Educació

Intervenció educativa sobre problemes fonamentals de desadaptació social I	4.5	<ul style="list-style-type: none"> • Didàctica i organització escolar • Mètodes d'investigació i diagnòstic en Educació • Psicologia Social • Teoria i Història de l'Educació • Treball Social i Serveis Socials • Psicologia Evolutiva i de l'Educació
Intervenció educativa sobre problemes fonamentals de desadaptació social II	4.5	<ul style="list-style-type: none"> • Didàctica i organització escolar • Mètodes d'investigació i diagnòstic en Educació • Psicologia Social • Teoria i Història de l'Educació • Treball Social i Serveis Socials • Psicologia Evolutiva i de l'Educació

- La **Universitat Internacional de Catalunya** incorpora a la seva oferta formativa de matèries optatives l'assignatura:

Assignatura	Crèdits	Àrees vinculades
Política educativa	7	Sense dades
Teoria i tècniques de negociació	7	Sense dades
Polítiques de família	7	Sense dades
Polítiques d'igualtat	7	Sense dades

En un altre sentit cal remarcar també que una part significativa de les assignatures tant troncal com optatives i de lliure elecció que conformen aquests estudis contenen matèries relacionades amb la prevenció primària de la delinqüència, relacionada directament amb la intervenció socioeducativa amb menors i joves o el que és el mateix, l'educació per a la prevenció en l'àmbit escolar i familiar de les conductes conflictives relacionades, per exemple, amb la multidiversitat ètnica i cultural o les diferències socioeconòmiques, que permeten actuar adequadament sobre els elements i factors que més relacionats es mostren amb la criminalitat o la conducta desviada.

La Llicenciatura en Criminologia es contempla al futur més immediat, en el nou ordenament de les titulacions a l'espai universitari europeu, com una titulació de grau que rebrà la denominació de Títol de Grau en Criminologia i Seguretat, al *Libro blanco sobre el título de grado en Criminología y Seguridad* (www.criminologos.org/noticiasacc/libroblanco.pdf).

Feta aquesta primera aproximació i el breu recorregut per les característiques dels estudis conduents a la consecució de la seva titulació podem afirmar que el/la Llicenciat/ada en Criminologia és doncs un professional que compta amb la

capacitació i els coneixements suficients que li permeten impartir les àrees i matèries curriculars que a continuació es proposaran.

3. Àrees i matèries curriculars

Donada l'abundant preparació en ciències de la conducta, àmplia formació en Dret i en Sociologia, les diferents àrees i matèries curriculars que considerem poden ser impartides per Llicenciats/ades en Criminologia són totes aquelles que tinguin una relació directa amb:

- Els aspectes relacionats amb la convivència, les normes reguladores d'aquesta i el coneixement de l'entorn social que permetin als alumnes conèixer i valorar críticament les realitats del món contemporani, els seus antecedents històrics i els principals factors de la seva evolució.
- L'aprenentatge dels mètodes de prevenció i resolució pacífic dels conflictes personals, familiars i socials.
- El desenvolupament de l'esperit crític.
- L'exercici dels drets i el compliment de les obligacions, amb especial rellevància a l'anàlisi crítica de les desigualtats existents i a l'impuls de la igualtat i la no discriminació.
- L'àmbit de la seguretat vial.
- Així mateix creiem capacitats a aquests titulats per a impartir matèries dirigides a fomentar l'esperit cívic i qualsevol de les relacionades amb els programes de diversificació curricular així com totes aquelles matèries relacionades amb les àrees d'especialització del Curs d'Adaptació Pedagògica que en el seu cas hagin cursat

Proposem com a més adequades les matèries relacionades amb l'àmbit de les Humanitats i les Ciències Socials, en particular la següent relació de matèries podria ser un exemple de l'àmbit docent d'aquests llicenciats:

- Ciències Socials, Geografia i Història
- Educació ètico-cívica
- Educació per a la ciutadania i els drets humans

Finalment cal remarcar que aquests estudis presenten, en la seva configuració, una clara similitud als de Llicenciat/ada en Antropologia, també de segon cicle, i que la condició multidisciplinària d'aquesta titulació la fa participar d'àmbits de coneixement propis del Dret, la Psicologia o la Sociologia, i per tant aquelles àrees i matèries per a les quals la Resolució EDU/2273/2006, de 27 de juny, del Departament d'Ensenyament habilita a aquests titulats són susceptibles de ser també autoritzades per als titulats superiors en Criminologia.

4. Annexes

- **Annex I:** Reial Decret 858/2003, pel qual s'estableix el títol universitari oficial de Llicenciat en Criminologia

- **Annex II:** Plans d'estudis de la Llicenciatura en Criminologia a les universitats catalanes
  - Universitat de Barcelona
  - Universitat Autònoma de Barcelona
  - Universitat de Girona
  - Universitat Internacional de Catalunya